ZABYTKI
STRZELCE KRAJEŃSKIE
BAUDENKMÄLER
IN STRZELCE KRAJEŃSKIE

Kościół farny pw. Matki Bożej Różańcowej wzniesiony został z kamienia i cegły pod koniec XIII wieku, w stylu gotyckim. Świątynia była kilkakrotnie przebudowywana, po raz pierwszy po najeździe husyckim w 1433 roku a następnie latach 1858-1866. Kościół po zniszczeniach II wojny światowej został odbudowany w swojej oryginalnej formie w latach 1957-1973. W prezbiterium świątyni znajduje się przeniesiony z południa województwa późnogotycki tryptyk z kręgu Mistrza z Gościszowic.

Kościół pw. św. Franciszka z Asyżu został wybudowany w 1929 roku w stylu modernistycznym z inicjatywy miejscowej parafii rzymskokatolickiej. Świątynia to skromna budowla salowa. Wewnątrz z oryginalnego wyposażenia i wystroju zachował się, m.in. obraz z przedstawieniem św. Franciszka, malowany drewniany strop oraz stolarka drzwiowa i ławki. Interesującym elementem wystroju jest barokowa rzeźba anioła chrzcielnego przeniesiona z kościoła w Wielisławicach.

Wodociągowa wieża ciśnień została wybudowana w 1929 roku w

St. Maria Rosenkranz-Pfarrkirche Die Marienkirche wurde gegen Ende des 13. Jahrhunderts aus Stein und Ziegeln im Stile der Gotik errichtet. Sie wurde mehrfach umgebaut, erstmals nach den Hussitenkriegen im Jahre 1433, und dann nochmals zwischen 1858-1866. Nach dem II. Weltkrieg wurde das stark beschädigte Gotteshaus von 1957 bis 1973 wiederaufgebaut, wobei man sich an den Originalplänen aus dem Mittelalter ausrichtete. Den Chorraum schmückt ein ursprünglich aus dem Süden der heutigen Wojewodschaft stammender Triptychon; gefertigt wurde er von den Meistern von Gießmannsdorf (heute Gościeszowice).

Franziskus von Assisi-Kirche Die Kirche wurde 1929 im Stile der Moderne Initiative der hiesigen katholischen Pfarrgemeinde errichtet. Das Gebäude ist ein schlichter „Salonbau". Von der Originalausstattung erhalten blieben u.a. ein den Heiligen Franz von Assisi abbildendes Gemälde, eine kunstvoll gestaltete Deckentäfelung aus Holz sowie Holztüren und -bänke. Ein weiteres sehr interessantes Element der Ausstattung ist das Taufbecken mit seiner barocken Engelsfigur, die ursprünglich aus der Kirche in Wielisławice (vormals Wildenow) stammt.

Wasserturm
Der Wasserturm wurde 1929 im typischen Stile der Neorenaissance errichtet. Die Wasserversorgung des Hochbehälters erfolgte über den Anschluss an die Entnahmestellen in Sławno (ehemals Schlawe). Noch im letzten Kriegsjahr 1945 wurde das Gebäude bei einem Artilleriebeschuss beschädigt. Nach nur kurzer Instandsetzung wurde es wieder zur Nutzung übergeben. Derzeit wird der Turm vom Freundeskreis Russinischer Kunst und Kultur e.V. als Vereinssitz genutzt. Er ist weithin als „Lemko-Tower" bekannt.

Grabdenkmal von Ludwig Noster (1859-1910)
Das ganz im Jugendstil aus weißem Marmor etwa 1910 vom Berliner Bildhauer Hans Latt errichtete Grabdenkmal ehrt den aus Friedeberg/Neumark stammenden Maler Ludwig Noster, der an der Akademie der Schönen Künste in Berlin lehrte und zugleich Kaiserlicher Hofmaler war. Er widmete sich hauptsächlich der Porträt- und Landschaftsmalerei. Im städtischen Rathaus hing bis 1945 ein von ihm gezeichnetes groß-

Pomnik nagrobny Ludwiga Nostera (1859-1910) wykonany został w białym marmurze około 1910 roku. Jego twórcą był berliński rzeźbiarz Hans Latt. Pomnik poświęcony jest wybitnemu malarzowi wywodzącemu się ze Strzelec. Ludwig Noster był profesorem Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie i zarazem nadwornym malarzem cesarza. Zajmował się głównie malarstwem pejzażowym i portretowym. W strzeleckim ratuszu do 1945 r. znajdował się wykonany przez niego całopostaciowy portret cesarza Wilhelma II. Artysta zmarł w Strzelcach 29 maja 1910 r.

Średniowieczne fortyfikacje miejskie
Miasto pod koniec XIII wieku otoczono murami obronnymi z bramami i basztami i poprzedzono je podwójnymi obwałowaniami i fosami. Mury wzniesiono z kamienia polnego, natomiast bramy z cegły ceramicznej. W kolejnym etapie rozbudowano bramy i adaptowano jedną z baszt na cele więzienia, a następnie magazynu prochowego. Fortyfikacje zaczęto plantować w 1730 roku, zakładając przy Bramie Gorzowskiej plac ćwiczeń, a w 1736 roku w miejscu wałów i fosy - ogrody. Do dzisiaj zachował się pierścień murów o długości 1640 metrów wraz z Bramą Młyńską, Basztą Więzienną oraz 36. basztami łupinowymi.

Brama Młyńska, nazywana też Wschodnią została wybudowana pod koniec XIII w. Budowla strzegła traktu na grobli usypanej między dwoma jeziorami miejskimi. Po stronie wschodniej została rozbudowana w kolejnym etapie o tzw. szyję wraz z przedbramiem, które rozebrano w 1736 r. W przyziemiu bramy zlokalizowany jest ostrołuczny przejazd. W latach 1915-1917 pomieszczenia bramy adaptowano na

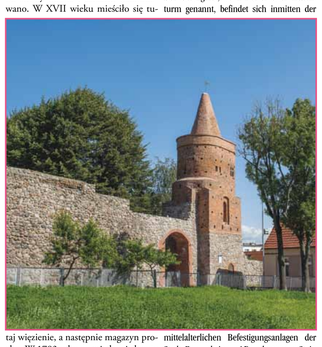
Ratusz
Budynek powstał w latach 1870-1872 z inicjatywy burmistrza Carla Moritza Treua w pierzei rynku. Jest to budowla wzniesiona w stylistyce neorenesansu. Projekt wykonał w 1869 r. architekt Koehler z Frankfurtu nad Odrą, a jego modyfikację przeprowadził Asmund Schulz. W 1908 r. pośrodku fasady umieszczono, wykonany przez mistrza

kowalskiego Paula Wadephula, kuty maszt flagowy. Obecnie jest to jego rekonstrukcja z wykorzystaniem oryginalnego fragmentu gryfa. Po II wojnie światowej budynek był użytkowany przez szereg instytucji. Obecnie mieści się tutaj Sąd Rejonowy.

Spichlerz wzniesiony został prawdopodobnie w 1764 roku. Pierwotnie od strony północnej znajdowała się brama i wejście główne. Po II wojnie światowej budynek pełnił funkcję magazynowe i związany był z pobliską bazą maszynową. W latach 80. XX wieku został poddany gruntownym pracom remontowym. Wnętrze zostało dostosowane na potrzeby kultury.

Baszta Więzienna, nazywana też Baszta Prochowa lub Baszta Czarownic, znajduje się w ramach średniowiecznych fortyfikacji miejskich. Budowla wzniesiona została z kamienia i cegły w dwóch etapach. Pierwszy z nich datowany jest na koniec XIII wieku, kiedy otrzymała formę półotwartej baszty. W 2. połowie XIV wieku zamknięto ją od strony miasta i zarazem nadbudowano. W XVII wieku mieściło się tu-

taj więzienie, a następnie magazyn prochu. W 1783 roku w sąsiedztwie baszty wybito w murze furtę nazywaną Bramą Pożarową, a następnie Nową Bramą.

Gefängnisturm
Der Gefängnis-, auch Pulver oder Hexenturm genannt, befindet sich inmitten der mittelalterlichen Befestigungsanlagen der Stadt. Er wurde in zwei Bauphasen aus Stein und Ziegeln errichtet. Zunächst errichtete man gegen Ende des 13. Jahrhunderts einen halbrunden Bau, der dann um die Mitte des 14. Jahrhunderts von der Stadtseite her gemuseum regionalne, dodając po stronie północnej budynek mieszczący klatkę schodową. Obecnie obiekt użytkowany jest przez Państwową Szkołę Muzyczną.

Mittelalterliche Stadtbefestigung
Gegen Ende des 13. Jahrhunderts errichtete man um die Stadt Verteidigungsmauern mit mächtigen Toren und Turmen, umgeben von Schützen- und Wassergräben. Die Stadtmauern wurden aus Feldsteinen, die Stadttore hingegen aus Ziegeln errichtet. Später baute man die Tore aus, einer von ihnen wurde zunächst als Gefängnisturm, und daraufhin als Pulverturm genutzt. Die Befestigungsanlagen wurden 1730 größtenteils wieder abgetragen, am Landsberger Tor wurde ein Übungsplatz, und 1736 anstelle der Schützen- und Wassergräben weitläufige Gärten angelegt. Bis heute erhalten blieb indessen ein 1640 Meter langer Mauerring mit dem Mühlentor, dem einstigen Gefängnisturm sowie insgesamt 36 Schanzentürmen.

Mühlentor
Das Mühlen-, auch Driesener oder Ostror genannt, wurde gegen Ende des 13. Jahrhunderts errichtet. Es diente dem Schutz

Obecnie stanowi własność Strzeleckiego Ośrodka Kultury.

Urząd Pocztowy
Budynek wzniesiony został w 1940 roku w stylu modernistycznym jako siedziba Kasy Oszczędności. Jest to obiekt murowany, o klinkierowej okładzinie elewacji z oszczędnym detalem architektonicznym. Po zakończeniu II wojny światowej obiekt został z powodzeniem adaptowany na potrzeby urzędu pocztowego.

Postamt
Das Gebäude 1940 im Stile der Moderne

Speicher
Der Speicher wurde wahrscheinlich 1764 errichtet. Ursprünglich befanden sich Tor und Haupteingang an der Nordseite des Gebäudes. Auch nach dem II. Weltkrieg diente es als Lager, verbunden mit dem in unmittelbarer Nachbarschaft anliegenden Maschinenbetrieb. In den 80er Jahren wurde es grundsaniert und der Nutzung als Kulturzentrum entsprechend angepasst. Derzeit steht es im Eigentum des Städtischen Kulturzentrums.

Budynek mieszkalny przy ul. Północnej 36 wybudowany został w 2. połowie XVIII wieku. Obiekt wzniesiono w konstrukcji ryglowej. Wnętrze zachowało po części swoje historyczne rozplanowanie z sienią przelotową prowadzącą przez wnętrze na dziedziniec gospodarczy. W latach 1993-1994 budynek został

poddany generalnemu remontowi z przeznaczeniem na cele mieszkalne.

Budynek przy ul. Saperów 19
wzniesiony został na przełomie XVIII i XIX w. przy skrzyżowaniu ulic staromiejskich. Była to pierwotnie budowla o ryglowej konstrukcji ścian obwodowych, w kolejnym etapie w znacznej mierze przemurowanych i otynkowanych. Od strony podwórza do budynku przylega oficyna.

Wohngebäude in der ul./Str. Północna 36

Das Gebäude wurde in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts in Fachwerkbauweise errichtet. Die Innengestaltung blieb teilweise erhalten, wie zum Beispiel das als Durchfahrtsdiele angelegte Einfahrstor zum Wirtschaftshof. In den Jahren 1993 und 1994 wurde das Haus grundsaniert und dient seitdem wieder als Wohngebäude.

Gebäude in der ul./Str. Saperów 19
Das Wohnhaus wurde zur Jahrhundertwende vom 18. zum 19. Jahrhundert, ursprünglich als Fachwerkhaus, an einer der Kreuzungen in der Altstadt errichtet. Später wurde es fast vollständig vermauert und verputzt. An der Hofseite wurde das Haus um einen Anbau ergänzt.

Budynek przy ul. Saperów 20
wzniesiony został na przełomie XVIII i XIX wieku w pierzei ulicy Starego Miasta. Jest to budowla założona na planie prostokątnym, pierwotnie o ryglowej kompozycji ścian obwodowych, w późniejszym czasie przemurowanych i otynkowanych. Od strony podwórza do budynku przylega oficyna.

Budynek przy ul. Wojska Polskiego 4
wybudowany został w 1. ćwierci XIX wieku w stylu klasycystycznym, przy przesmyku jezior Górnego i Dolnego. Prawdopodobnie należał do młynarza. Obiekt charakteryzuje się szachetną, prostopadłościenną bryłą nakrytą wysokim dachem z naczółkami. Budynek nie jest obecnie użytkowany.

Willa secesyjna wzniesiona została w 1900 roku w stylu secesyjnym z elementami tzw. stylu rodzimego. Jest to budowla o ceglanym

Gebäude in der ul./Str. Saperów 20
Auch das Nachbargebäude wurde Ende des 18./Anfang des 19. Jahrhunderts am Rande der Altstadt, auf rechteckigem Grundriss, ebenso als Fachwerkhaus errichtet. Ebenso wurde es später fast vollständig vermauert und verputzt. An der Hofseite wurde es um einen Anbau ergänzt.

Gebäude in der ul./Str. Wojska Polskiego 4
Das Haus wurde in den ersten beiden Jahrzehnten des 19. Jahrhunderts im Stile des Klassizismus am Übergang der beiden Stadtseen errichtet. Aller Wahrscheinlichkeit nach gehörte es dem örtlichen Müller. Der edel anmutende, quaderförmige Bau wird von einem Krüppelwalmdach abgeschlossen. Derzeit wird es nicht genutzt.

Jugendstilvilla
Die Jugendstilvilla wurde 1900, versehen mit zahlreichen Elementen des Heimatstils, errichtet. Das Gebäude verfügt über eine Ziegelsteinfassade, ein schmuckes Satt-

licu elewacji, z dekoracyjnym szczytem ryglowym i wieżyczką w narożniku. Przed II wojną światową mieścił się tu-taj prawdopodobnie zarząd drogowy. Obecnie jest to siedziba Prokuratury Rejonowej w Strzelcach Krajeńskich.

Budynek Szkoły Podstawowej
wzniesiony został w 1889 roku. Pierwotnie była to szkoła dla dziewcząt. Po 1945 roku obiekt użytkowany jest zgodnie ze swoim pierwotnym przeznaczeniem - jako szkoła. Jest to trzykondygnacyjna, ceglana budowla z dwoma ryzalitami o trójkątnych

szczytach w fasadzie. Remont kapitalny budynku przeprowadzono w latach 60. XX wieku.

Grundschule
Die Grundschule wurde 1889 errichtet und diente zunächst als reine Mädchenschule. Nach 1945 wird das Gebäude wieder als Schule genutzt. Architektonisch fallen an dem dreistöckigen, mit Ziegelsteinen gemauerten Gebäude besonders die beiden dreieckigen Risalite an der Fassade

teldach und ein Ecktürmchen. Vor dem II. Weltkrieg war hier wahrscheinlich die Stra-ßenverwaltung untergebracht, derzeit wird es von der Bezirksstaatsanwaltschaft genutzt.

WAŻNIEJSZE TELEFONY I ADRESY
WICHTIGE RUFNUMMERN UND ANSCHRIFEN

URZĄD MIEJSKI W STRZELCACH KRAJEŃSKICH
STADTAMT STRZELCE KRAJEŃSKIE
Aleja Wolności 48, 66-500 Strzelce Krajeńskie
tel.: +48 95/7631130, fax: +48 95/7633294,
e-mail: urzad@strzelce.pl, www.strzelce.pl

NADLEŚNICTWO STRZELCE KRAJEŃSKIE
OBERFORSTAMT STRZELCE KRAJEŃSKIE
ul. Gorzowska 17, 66-500 Strzelce Krajeńskie
tel.: +48 95/7631060, fax: +48 95/7637350

e-mail: strzelce@szczecin.lasy.gov.pl,
www.szczecin.lasy.gov.pl/strzelce

PUNKT INFORMACJI TURYSTYCZNEJ
TOURISTISCHER INFORMATIONSSTELLE
Strzelce Krajeńskie, Rynek Miejski, ul. Katedralna 15
tel. +48 95 76 32 100,
e-mail: punktit@strzelce.pl

MIEJSCA NOCLEGOWE
UBERNACHTUNGSMÖGLICHKEITEN

Hotel „Staropolski"**
66-500 Strzelce Krajeńskie, ul. Bolesława Chrobrego 19,
tel. +48 95/7631110, +48 95/7631112 biuro,
fax. +48 95/7631113, e-mail: hotel@adres.pl,
www.staropolski.pl, miejsc: 45

Hotel* „Łucznik"
66-500 Strzelce Krajeńskie, ul. Sportowa l, tel. +48 95/7632995,
fax. +48 95/7632995, www.hotel-lucznik.neostrada.pl,
miejsc: 40

Hotel „Wodnik"**
Długie, ul. Dobiegniewska 30, 66-500 Strzelce Krajeńskie,
tel. +48 95/7612288, fax. +48 95/7612290,
e-mail: info@hotel-wodnik.eu, www.hotel-wodnik.eu,
miejsc: 60

Ośrodek Turystyczno - Wypoczynkowy
Długie, 66-500 Strzelce Krajeńskie, miejsce do biwakowania,
tel. +48 95/7636888, www.bratkrystyn.pl
e-mail: biuro@bratkrystyn.pl,
miejsc: 100 sezonowo

Ośrodek Kolonijny Sportowo - Wychowawczy Stowarzyszenia Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna
Długie, 66-500 Strzelce Krajeńskie, Długie ul. Turystyczna 14,
tel. +48 95/7636888, www.bratkrystyn.pl
e-mail: biuro@bratkrystyn.pl,
miejsc: 240

Ośrodek Kolonijny KADET-OK Krzysztof Jaz
Długie ul. Dobiegniewska 22, 66-500 Strzelce Krajeńskie,
tel. +48 722339999,
e-mail: biuro@kadet-ok.pl, www.kadet-ok.com.pl,
miejsc: 60

Przydrożny Zajazd „Wika"- Herberge „Wika"
Welmin 32, 66-500 Strzelce Krajeńskie, tel. +48 604552340,
e-mail: zajazdwika@onet.eu, www.zajazdwika.pl,
miejsc: 10

Mini Ośrodek Wypoczynkowy „Muchówka" Domki letniskowe - Kleine Mini-Erholungseinrichtung „Muchówka"
Danków 9b, 66-510 Bobrówko,
tel.: +48 502701252, +48 501473702,
e-mail: amucha@matprofessional.pl,
miejsc: 14 sezonowo

Pałac Sapetów - Schloss Sapetów
adres: Tuczno, ul. Parkowa 3B, 66-510 Bobrówko,
tel.: +48 95/763 51 95, +48 509 401501,
e-mail: palacsapetow@interia.pl, www.palacsapetow.pl,
miejsc: 44

Centrum Nurkowania Marlin Plus - Tauchzentrum Marlin Plus
66-400 Gorzów Wielkopolski ul. 9-go Maja 6c,
tel.: +48 95/720 75 55,+48 604850917 (Piotr Raginia),
e-mail: centrum@marlinplus.pl, www.marlinplus.pl,
miejsc: 24 sezonowo

Ośrodek Terapii Zajęciowej
Danków 5a, 66-510 Bobrówko, tel.: +48 508319116,
e-mail: holynski.tomasz@gmail.com,
miejsc: 14

AGROTURYSTYKA - AGROTURISTIK

Gospodarstwo Agroturystyczne „Marianowo"- Urszula Palczyńska
Danków 44, 66-510 Bobrówko,
tel. +48 95/ 7464432, +48 605513504,
e-mail: marianowo@o2.pl, www.marianowo.dt.pl,
miejsc: 40

Gospodarstwo Agroturystyczne - Władysława Klimczak
Danków 5, 66-S10 Bobrówko, tel.: +48 608600754,
e-mail: dankow@vp.pl. www.dankow.republika.pl,
miejsc: 9

Gospodarstwo Agroturystyczne - Tomasz Klimczak
Danków 4a, 66-510 Bobrówko, tel.: +48 604427665,
e-mail: aklimczakmdankow@wp.pl, www.muzyka-dankow.pl,
miejsc: 10

Gospodarstwo Agroturystyczne - Piotr Śpiwak
Przyłęg 23a, 66-500 Strzelce Krajeńskie, tel.: +48 501549639,
miejsc: 9 sezonowo

Gospodarstwo Agroturystyczne - Stefania Górska
Danków 11, 66-510, Bobrówko,
tel.: +48 95/ 7636698,
miejsc: 7

Domki Letniskowe -Magdalena i Piotr Głuszko-Bungalows
Danków 6a i 6b, 66-510, Bobrówko,
tel.: +48 605560085, e-mail: agrodankow@tlen.pl,
www.agrodankow.pl,
miejsc: 8

Gospodarstwo Rolne „Skulin" - Roman Pytlos Landwirtschaftlicher Betrieb „Skulin"
Gilów 40, tel. +48 602834327, e-mail: romanpytlos-59@02.pl
(hodowla bażantów, kuropatw i koników polskich, wędkarstwo
- Tierzucht: Fasan, Rebhuhn und Pferde der polnische Rasse, Camping, Angeln)

MIEJSCA DO BIWAKOWANIA ZARZĄDZANE PRZEZ NADLEŚNICTWO STRZELCE KRAJEŃSKIE
ZELTPLÄTZE VERVALTET VOM OBERFORSTAMT STRZELCE KRAJEŃSKIE
ul. Gorzowska 17, 66-500 Strzelce Krajeńskie;
tel.: +48 95/ 7631060, fax+48 95/ 7637350,
e-mail: strzelce@szczecin.lasy.gov. pl

- Buszów nad jeziorem Buszewo - Buszów am Buszewo See

- Danków nad jeziorem Dankowskim (Wielgim) - Danków am Dankowskie (Wielgie) See

- Pielice nad jeziorem Ogardzka Odnoga - Pielice am Ogardzka Odnoga See

- Ogardzki Młyn nad strugą Ogardna - Ogardzki Młyn am Ogardna Fluss

TWÓRCY LUDOWI - VOLKSKÜNSTLERN

Edward Dąbrowski, Licheń 34, tel.: +48 697634847

Henryk Grudzień, Gardzko 8, tel.: +48 501150639

Stefan Szymoniak, Tuczno, ul. Słoneczna 6,
tel.: +48 725050658

Galeria Rękodzieła Artystycznego „ART-VIKI"- Urszula Szadyko
Galerie Kunst und Handwerk „ART-VIKI"- Urszula Szadyko
Bobrówko, ul. Choszczańska 7, tel.: +48 601803762

Skansen Techniki Wiejskiej - Leszek Nowak
Freilichtmuseum der Landwirtschaftstechnik - Leszek Nowak
Wielisławice 33 A, tel.: + 48 606328007
(kolekcja starych ciągników, motocykli, samochodów i maszyn rolniczych)
(Sammlung historischer Autos, Motorräder, Traktoren und Landmaschinen)